

VEŘEJNOST A HORSKÁ REKREACE

Veřejnost a horská rekreace I.—III. Praha, Ústav pro výzkum kultury 1980—1982.

V prvním díle se PhDr. Hana Kasalová zabývá vztahem české veřejnosti k horské rekreaci a ke Krkonošům zvláště a snaží se určit činitele, které tento vztah diferencují. Tento vztah byl zjišťován otázkami o názorech, preferencích, znalostech a předpokládaném chování dotázaných.

Na konstrukci dotazníku se kromě dr. Kasalové podíleli psycholog dr. Kovařák a členové základního řešitelského týmu dr. Blažek a dr. Reichel. Některé otázky navrhli pracovníci metodického oddělení ČUV ČSTV dr. Kotouč a další.

Výzkum, o kterém autoři referují, se uskutečnil metodou výzkumu veřejného mínění, pro kterou je typické použití standardizovaného rozhovoru prováděného instruovanými tazateli a reprezentativnost výběrového souboru, která dává výsledkům statistickou platnost.

Občané si uvědomují, že pobyt na horách má nenahraditelnou funkci v systému rekreačních aktivit, přičemž k oblibě pobytu v Krkonoších se přihlásila čtvrtina tázaných. V představách většiny obyvatel jsou hory (tedy i Krkonoše) synonymem místa zimní rekreace, toto ztotožnění je nejnápadnější u mladých návštěvníků, dále u občanů s dobrou fyzickou kondicí a u těch, kteří jsou sportovně založeni.

Letní, ale i jarní a podzimní rekreace na horách má své typické účastníky. Častěji to jsou občané starších věkových skupin a občané s horší fyzickou kondicí.

Rekreace na horách, ať zimní či v ostatních obdobích, má výrazně sportovní charakter, o čemž svědčí vysoký zájem o nejrůznější tělovýchovná zařízení i služby. Sportovní aktivita návštěvníků hor je silně ovlivněna fyzickou kondicí a psychologickými potřebami návštěvníků, které jsou v úzké souvislosti s věkem.

S naučnými stezkami, novou formou kulturně výchovného působení na návštěvníky, se zatím setkala jen asi 40 % občanů. Dá se předpokládat, že zasahují především vzdělanější vrstvy obyvatel.

Mezi překážkami, které potenciálním návštěvníkům brání v pobytu v Krkonoších, zaujímá dominantní pozici nedostatek levného ubytování a možnosti rychlého občerstvení.

Při výběru nejvhodnějšího způsobu poznání se nejvíce uplatnil faktor zájmu.

Znalost zásad správného chování na území chráněných krajinných oblastí je v podstatě dobrá, zvláště u návštěvníků Krkonoš. Menší je však informovanost o velkém přílivu návštěvníků do Krkonoš a jeho škodlivých následcích. Občané mají také poněkud zkreslený obraz o povinnostech Horské služby. V této části zprávy jsou také uvedeny některé konkrétní návrhy na řešení některých problémů.

Ve druhém díle informují autoři dr. Blažek a dr. Reichel čtenáře o užití modifikovaného sociodemografického a anamnestického dotazníku, nově navržené metodě pokut, souboru 11 nově navržených behaviorálních posuzovacích škál a baterie psychologických testů (Eysenckův osobnostní dotazník, Kellyho technika repertoárové sítě, Zuckermanův dotazník sledující vyhledávání vzrušujících podnětů a Zulligerův projekční test).

Cílem výzkumu bylo jednak podat deskripci populace ze sledovaných hledisek, jednak zhodnotit užití výzkumné nástroje z hlediska jejich funkce v takto založeném výzkumu a na základě toho podat návrhy na jejich využití a případné úpravy.

Metoda pokut se ukázala být sice dobře přijímána dotazovanými, ale jen velmi problematicky vyhodnotitelná. Z 11 behaviorálních škál byly získány tři rotované faktory:

B₁ naznačuje konformní introvertovanost a sociální inerci,

B₂ sugeruje obraz jakéhosi ekologického anděla v jisté sociální izolaci,

B₃ pak navozuje představu skupinou málo akceptovaného netaktního netýkavky.

Z užitých testů se jako vhodný pro další podobně zaměřený výzkum i rutinního charakteru ukázal být Zuckermannův dotazník. Zbývající testy se ukázaly dílem méně příznivě přijímány dotazovanými, dílem z různých důvodů vhodné spíše pro výzkum základního charakteru.

Ve třetím díle se dr. Blažek a dr. Reichel věnují komparaci dvou rozsáhlejších terénních šetření na různých vzorcích populace a v různých geografických podmínkách. Oba dotazníky obsahovaly část shodných otázek, byly aplikovány stejné testy. Výsledky obou šetření byly navzájem komparovány. Komparace se především zaměřila na tyto oblasti:

- a) složení dvou vzorků populace z hlediska základních sociodemografických charakteristik a z hlediska reprezentativnosti,
- b) porovnání anamnestických dotazníků,
- c) diskuse metody pokut,
- d) data získaná Zuckermanovým dotazníkem,
- e) korelační analýza.

Tuto velmi zajímavou publikaci je možno našim čtenářům doporučit k prostudování. Užitek z toho budou mít nejen ti, kteří se zabývají problematikou rekreace, ale také ti, kteří se zabývají metodami a technikami výzkumu.

Ing. Miroslav Jiříčka, CSc.